

Fjárlaganefnd Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Efni: Beiðni um fjárframlag til reksturs Tabú feminískrar fötlunarhreyfingar starfsárið 2027

Tabú er DPO (e. *Disabled Persons' Organization*) samtök fatlaðs fólks sem eru leidd af fötluðu fólki og vinna að réttindum þess og hagsmunum. Slík samtök gegna mikilvægu hlutverki samkvæmt samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks (SRFF) við að tryggja að fatlað fólk taki virkan þátt í ákvarðanatöku og stefnumótun sem varðar það.

Samtökin óska eftir því að fjárlaganefnd tryggi félaginu 10 milljónir króna fyrir árið 2027 til að auka starfshlutfall starfsmanna sinna upp í 100%.

Skipulögð þátttaka DPO-samtaka á borð við Tabú er mikilvæg forsenda þess að stjórnvöld geti átt í virku og merkingarbæru samráði við fatlað fólk. Starf Tabú stuðlar þannig að því að stjórnvöld hafi aðgang að reynslu og sérþekkingu hóps sem annars á mjög takmarkaða aðkomu að lýðræðislegri þátttöku og styður um leið við framkvæmd samráðsskyldu stjórnvalda samkvæmt SRFF.

Aðferðafræði samtakanna byggir á feminískum fræðum og sækir meðal annars í reynslu og baráttuaðferðir feminískra hreyfinga og hinsegin samfélagsins til að varpa ljósi á misrétti, ögra ríkjandi staðalmyndum og knýja fram samfélagslegar breytingar. Tabú veitir einstaklingum ráðgjöf að kostnaðarlausu og félagsgjöld eru engin. Starfsemi Tabú tekur mið af öllum greinum SRFF og þeim mannréttindasjónarmiðum sem þar eru lögð til grundvallar.

Tabú rekur skrifstofu í Mannréttindahúsinu og starfa þar tveir starfsmenn, hvor í 50% starfshlutfalli, einnig eru virkir sjálfboðaliðar sem leggja samtökunum lið.

Það er mikið fagnaðarefni að SRFF hafi nú verið lögfestur á Íslandi. Í samhengi við starfsemi Tabú er sérstaklega mikilvægt að horfa til 6. gr. SRFF, sem fjallar um fatlaðar konur og stúlkur og viðurkennir þá margþættu mismunun sem þær verða fyrir. Þar segir:

„Aðildarríkin viðurkenna að fatlaðar konur og stúlkur verða fyrir fjölþættri mismunun og skulu gera ráðstafanir til þess að tryggja að þær fái notið til fulls allra mannréttinda og grundvallarfrélsis til jafns við aðra.

Aðildarríkin skulu gera allar viðeigandi ráðstafanir til þess að tryggja að fullu þróun, framgang og valdeflingu kvenna í því skyni að tryggj sé að þær geti nýtt sér og notið þeirra mannréttinda og grundvallarfrelsis sem samningur þessi kveður á um.“

Starfsemi Tabú fellur með skýrum hætti að markmiðum 6. gr. enda er kjarninn í starfsemi félagsins að vinna gegn margþættri mismunun og stuðla að réttindum, þátttöku og valdeflingu fatlaðra kvenna og kvára.

Jafningjastuðningur

Einn af hornsteinum starfsemi Tabú er að veita jafningjastuðning (peer support). Síðustu tólf ár hafa samtökin verið með jafningjanámskeið fyrir fatlað fólk af öllum kynjum, með áherslu á konur og kvár, og opna jafningjafundi með reglulegu millibili. Hefur jafningjastuðningur einnig verið mikilvægur í mörgum fémíniskum hreyfingum, fangelsum og í rýmum þar sem unnið er úr hverskyns kynbundnu ofbeldi. Er því um að ræða sérstaklega mikilvægt haldreypi fyrir fatlaðar konur og kvár.

Hingað til hefur jafningjastuðningur ekki boðist íbúum sambýla og stofnanna en nýlega hófst verkefni þar sem starfsfólk Tabú mætir með jafningjastuðning til íbúanna. Verkefnið er styrkt af ÖBÍ réttindasamtökum. Mun næsta skref vera að setja upp reglulegan jafningjastuðning fyrir landsbyggðina.

Mikilvægi jafningjastuðnings er raunar svo mikið að um alþjóðlega varin mannréttindi er að ræða. Í 26. gr SRFF sem fjallar um hæfingu og endurhæfingu kemur fram að aðildarríki „*skulu gera skilvirkar og viðeigandi ráðstafanir, meðal annars með tilstyrk jafningjaaðstoðar, til þess að gera fötluðu fólki kleift að öðlast sem mest sjálfstæði, fulla líkamlega, andlega og félagslega getu, ásamt starfsgetu, og að vera þátttakendur í lífinu á öllum sviðum án aðgreiningar, ásamt því að viðhalda þessum gæðum*“.

Einstaklingsráðgjöf

Sárafáir ráðgjafar hafa lifaða reynslu af fötlun og merkir Tabú aukna þörf á einstaklingsráðgjöf, sérstaklega eftir að eðli réttindagæslu fatlaðs fólks breyttist. Einstaklingsráðgjöf byggir á jafningjastuðning þar sem sameiginleg reynsla af fötlun, jaðarsetningu og fjölþættri mismunun skapar grundvöll fyrir traust, skilning og valdeflingu. Mikilvægt er að geta boðið einstaklingsráðgjöf samhliða jafningjastuðning í hóp þar sem oftast en ekki koma upp þung mál.

Tilgangur ráðgjafarinnar er að skapa öruggt rými þar sem fatlaðar konur og kvár geta fengið stuðning við að greina eigin stöðu, þekkja réttindi sín og taka upplýstar ákvarðanir um næstu skref. Ráðgjöfin getur jafnframt brúað bil milli einstaklingsins og opinberra þjónustukerfa.

Lýðræðisleg þátttaka samtaka fatlaðs fólks

Tabú heldur úti skipulögðu verklagi við umsagnarskrif, stefnumótun og samskipti við stjórnvöld og opinberar stofnanir. Með því skapar Tabú vettvang fyrir fatlaðar konur og

kvár til að koma reynslu sinni, þekkingu og sjónarmiðum á framfæri og hafa áhrif á ákvarðanir sem varða líf þeirra.

Sérstök áhersla er lögð á að koma á framfæri sjónarmiðum sem endurspeglar samtvinnun fötlunar, kyns og annarra félagslegra þátta. Slík sjónarmið eiga á hættu að falla milli hefðbundinna málefna sviða og gegnir Tabú því mikilvægu hlutverki við að tryggja að þau fái vægi í opinberri umræðu og stefnumótun. Framlag Tabú hefur jafnframt náð út fyrir landsteinana og haft áhrif á stefnumótandi gögn og útgefið efni nefndar Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks (e. Committee on the Rights of Persons with Disabilities).

Vegna aukins umfangs starfseminnar og mikilvægi þess að fylgja eftir innleiðingu SRFF, sérstaklega með tilliti til 6. gr SRFF biður Tabú um að fjárlaganefnd tryggi samtökunum fjármagn til að auka starfshlutfall beggja starfsmanna sinna upp í 100% árið 2027.

Virðingarfyllst,

Freyja Haraldsdóttir
Talskona Tabú

Jana Birta Björnsdóttir
Verkefnastjóri Tabú